CZU:811.135.1’23’27
https://doi.org/10.52505/lecturi.2023.06.13

TRASEUL SINUOS AL LIMBII ROMÂNE DIN SPAȚIUL BASARABEAN ȘI GARDIENII ADEVĂRULUI ȘTIINȚIFIC

Liliana BOTNARI

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9909-2982

Rezumat. *Crearea unei „limbi moldovenești”, cu noi reguli gramaticale și cu un lexic axat pe graiul popular, s-a produs în scopul delimitării identității moldovenești de cea română, insistându-se pe teoria că acestea sunt distincte și au evoluții separate. Autoritățile sovietice promovau ideea deosebirii fundamentale dintre băștinașii de la est de Prut și românii din România, reprimând orice izbucnire de identitate și conștiință românească în RSSM sau RASSM. În aceste vremi tulburi și vitregi limbii române, lingviștii, scriitorii, publiciștii și oamenii de artă în genere au trecut prin încercări și cenzură riguroasă, ducând pe umeri povara moldovenismului. În anii ’40-’60, când limba rusă devenea forțat limba oficială și de prestigiu pe teritoriul basarabean, lingviștii precum N. Corlăteanu, I. C. Varticean sau S. Berejan aveau o activitate filologică intensă și bulversantă, strâmtorată de crezurile și doleanțele partidului și ideologiei sovietice, care erau nevoiți să activeze în condițiile unui bilingvism nesănătos.*

Cuvinte-cheie*: „limbă moldovenească”, limbă română, homo sovieticus, bilingvism, moldovenism, limbă oficială, cenzură, glotonim.*

The Difficult Route of Romanian from the Bessarabia and the Guardians of the Scientific Truth

Abstract. *The creation of a „Moldavian language”, with new grammatical rules and a lexicon focused on popular speech, occurred in order to delimit the Moldavian identity from the Romanian one, insisting on the theory that they are distinct and have separate evolutions. The Soviet authorities promoted the idea of a fundamental difference between the natives situated in the east of the Prut and the Romanians from Romania, repressing any outburst of Romanian identity and consciousness in the RSSM or RASSM. In these hostile times, linguists, writers, publicists and artists in general knew a rigorous censorship, carrying the burden of Moldovanism. In the 1940s-1960s, when the Russian language forcibly became the official language in the Bessarabian territory, linguists such as N. Corlăteanu, I. C. Varticean or S. Berejan had an intense and tumultuous philological activity, constrained by the creeds and grievances of the party and ideology Soviets, who were forced to work under conditions of an unhealthy bilingualism.*

Keywors*: „Moldavian language”, Romanian language, homo sovieticus, bilingualism, Moldovanism, official language, censorship, glottonym.*

Crearea unei „limbi moldovenești", cu noi reguli gramaticale și cu un lexic axat pe graiul popular, s-a produs în scopul delimitării identității moldovenești de cea română, insistându-se pe teoria că acestea sunt distincte și au evoluții separate. „Limba moldovenească" constituia, de fapt, o expresie a pretențiilor teritoriale sovietice față de România, o încercare de a îndreptăți viitoarea ocupație a Basarabiei. Autoritățile sovietice promovau ideea deosebirii fundamentale dintre băștinașii de la est de Prut și românii din România, reprimând orice izbucnire de identitate și conștiință românească în RSSM sau în RASSM.

Anume deformarea conștiinței naționale a fost obiectivul esențial al politicii imperiale și, mai târziu, sovietice: deznaționalizarea învățământului, anihilarea adevărului istoric și substituirea acestuia cu realități utopice, structurate conform criteriilor și modelelor opresorilor, excluderea limbii române din uzul cotidian și denaturarea spirituală a tinerelor generații, transformarea acestora în *homo sovieticus* – „individ cu creierii spălaţi, îndoctrinat până la refuz cu tot felul de teorii «internaționaliste», total indiferent faţă de soarta neamului său" (Ciobanu, 2007, p. 64). În acest sens, Anatol Ciobanu observa că „mancurtizarea elevilor, pervertirea conștiinței lor naționale, se pornea anume din aceste instituții mixte [grădinițe și școli ruse sau moldo-ruse, în care de facto tot limba rusă prevala], inventate ad-hoc de regimul totalitar" (Ciobanu, 1994, p. 60). Firește, populația, împotriva voinței sale, era nevoită „să uite" limba română și să vorbească în „limba moldovenească", care devenise instrument al politicii imperiale țariste, iar, mai târziu, al politicii imperiale sovietice. „Odioasa politică imperială s-a extins în primul rând asupra școlilor de toate gradele, deoarece principala țintă a colonizatorilor era deznaționalizarea învățământului, anihilarea spirituală a tinerelor generații de autohtoni, modelarea sufletelor, a conștiinței lor în direcția supunerii oarbe *modus-ului cogitandi* al opresorilor" (*ibidem*, p. 57).

Prin urmare, are o mare dreptate lingvista I. Vintilă-Rădulescu atunci când afirmă cu referire la motivele reale ale apariției glotonimului „limbă moldovenească": „Argumentele au fost însă în primul rând nu de ordin lingvistic intern – cum ar fi fost necesar din punct de vedere ştiinţific, dar nu era posibil, deoarece realitatea nu o permitea –, ci de ordin extralingvistic: evoluţia în condiţii specifice, de izolare faţă de restul comunităţii româneşti" (Vintilă-Rădulescu, 2003, p. 114). Mai târziu, în baza argumentelor extralingvistice, au fost contrafăcute și altele – lingvistice –, și anume inventarea diverselor particularități/diferențe de ordin fonetic și, mai ales, lexical, acestea fiind impuse autorilor de manuale și gramatici școlare.

Așadar, în anii '40-'60, când limba rusă devenea forțat limba oficială și de prestigiu pe teritoriul basarabean, lingviștii, precum N. Corlăteanu, I. C. Varticean sau S. Berejan, aveau o activitate filologică intensă și bulversantă, strâmtorată de crezurile și doleanțele partidului și ideologiei sovietice, fiind constrânși să activeze în condițiile unui bilingvism nesănătos, despre ale cărui repercusiuni

ne vorbește Silviu Berejan în lucrarea *Itinerar sociolingvistic* (Berejan, 2007, p. 100). Lingvistul consemnează degradarea atât calitativă, cât și funcțională a limbii române de pe teritoriul basarabean, precum și a nivelului de cunoaștere a acesteia, sub presiunea sistemului unei limbi dominante, a limbii ruse, asupra limbii dominate – limba română, presiune exercitată din două direcții:

1) din exterior – prin „constrângerea" băștinașilor de a deveni bilingvi, drept rezultat al promovării agresive a limbii ruse, al infiltrării acesteia în instituțiile de cultură și de stat;
2) din interior – „datorită amestecului, în conștiința vorbitorilor, a două sisteme glotice diferite: cel al limbii materne și cel al limbii ruse" (idem).

În acele vremi tulburi și vitregi limbii române, lingviștii, scriitorii, publiciștii și oamenii de artă în genere au trecut prin încercări și cenzură riguroasă, ducând pe umeri povara moldovenismului, pe care, contrar voinței, trebuiau să-l susțină.

Astfel, filologii și pedagogii, conștienți de adevărul științific și istoric despre limba română, erau impuși să se racordeze la posibilitățile de a scrie de atunci, militând măcar pentru promovarea așa-zisei „limbi moldovenești", care totuși, susțineau ei, avea un vocabular mai mult latin, fapt pe care nu pregetau să-l susțină chiar și în manualele de „limbă moldovenească". Ion Nuță menționează, în acest sens, un interviu al lingvistului N. Corlăteanu acordat redactorului-șef al revistei „Limba română" din Chișinău (nr. 1, 1995, p. 44-51), în cadrul căruia filologul afirmă că „nu trebuie acuzați oamenii de știință de lipsă de onestitate într-o anume perioadă, privind părerile despre limbă. Lucrurile nu se puteau spune exact datorită condițiilor de absolutism politic și dictatură, când acestea toate erau impuse, venite «de sus». Neavând o dezvoltare liberă, în contact cu limba română, limbajul vorbit și limba literară din Basarabia au fost văduvite de o evoluție normală, în special în privința îmbogățirii vocabularului cu caracter romanic, a însușirii terminologiei științifice și tehnice" (Nuță, 2006, p. 141). Într-o altă lucrare importantă, cercetătorul basarabean va ilustra condițiile în care erau nevoiți ca ei, purtători ai adevărului, să susțină falsul moldovenism: „Mai mult decât am făcut, n-am putut să fac. Am recunoscut, în anii din urmă, că eu, fiind constrâns de regimul sovietic, am vorbit și am scris despre «limba moldovenească», deși aveam în inimă (o știau mulţi dintre voi!) și Ţara, și limba, și istoria întregului neam românesc. Eram, dragii mei, «supt vremi», sub crunte vremi, eram – mai ales filologii – copiii nedoriţi ai unei realităţi istorice vitrege și nu aveam voie să rostim răspicat întregul adevăr" (apud Hanganu, 2021, p. 42).

Aceeași realitate dureroasă ne-o ilustrează și Alexandru Dîrul, afirmând: „Dezmățul dezlănțuit în anii '30 în R.A.S.S.M. și represaliile din 1940 și cele de după război – în Basarabia și-au avut efectul scontat, «băgându-le mințile în cap» și filologilor, care erau gata să recunoască legitimitatea nu numai a termenului

de *limbă moldovenească*, ci chiar și a celui de *limbă tiraspolenească*, dacă lucrul acesta li s-ar fi cerut" (Dîrul, 1995, p. 34). Autorul atestă faptul că deși lingviștii foloseau termenul „limbă moldovenească", gramaticile și dicționarele editate de ei se deosebeau de cele din România doar după grafie. Ilustrând aceeași realitate dură și rigurozitatea cenzurii, Valentin Mândâcanu mărturisește: „Pe vremea aceea, când stropșeala parveniților astupa glasul erudiților, era foarte greu să reziști unor presiuni dictatoriale și să nu debitezi machiaverlâcuri. N-am rezistat nici eu, biet practician, – am publicat, în 1961, un articol, în care prezentam cuvinte ca *вахтэ* (vahtă), *очерк* (ocerc), *прицепчик* (prițepcic) drept îmbogățire a lexicului moldovenesc. Atât. (…) Am înțeles la timp că nu orice cuvinte pot fi introduse în circuitul autohton și că adaptarea cameleonică la mediu nu poate avea o influență benefică asupra comportamentului uman și social" (Mândâcanu, 1999, p. 171).

Mărturii clare ale acelor vremi sunt și următoarele rânduri scrise de Gheorghe Negru: „rezistența în fața rusificării și deznaționalizării, lupta pentru drepturile etnice ale românilor din Basarabia a fost posibilă numai sub flamura «moldovenismului». Orice manifestare de românism era urmărită de K.G.B. și sancționată sever (exmatricularea studenților, destituirea din posturi, ostracizarea oamenilor de artă, închiderea accesului la mijloacele de informare în masă, nepublicarea, (…), privațiunea de libertate în penitenciare sau spitale de bolnavi psihici" (Negru, 2000, p. 91). Așadar, prețul adevărului era unul extrem de mare, iar lingviștii, oamenii de cultură mizau mai mult nu atât pe restituirea numelui adevărat al limbii literare, cât pe salvgardarea acesteia, sub orice nume, extinderea sferei de utilizare și funcționare.

Evident, nu puțini au fost cei care i-au blamat, i-au învinuit de lașitate sau de trădare, printre aceștia numărându-se și Petre P. Moldovan (1993) care, referindu-se la sintagma „limbă moldovenească", cea menționată de cronicari, însă tălmăcind-o în felul său, prin utilizarea unor construcții lexicale grandioase și a figurilor de stil, prin sarcasm și insistență, urmărind să distragă cititorul de la tezele cu adevărat importante și veridice, opinează și asupra declarației lui Silviu Berejan, care a avut curajul să recunoască, în 1993, o realitate a necesității independenței Republicii Moldova din 1991: „… Vorba e că independența a fost concepută inițial ca lichidare a dependenței noastre de fosta Uniune, ca ieșire din metropolă, ca scăpare de sub tutela imperială ruso-sovietică, ca salvare de deznaționalizarea definitivă. Acum însă… ideea independenței în interpretarea anumitor cercuri începe să vizeze nu C.S.I.-ul, nu Rusia, ci România. Or, independența statală, înțeleasă ca independență de România, generează în mod direct antiromânismul" (Moldovan, 1993, p. 44). P. P. Moldovan susține că S. Berejan era un savant bine plătit din buzunarul Republicii Moldova, însă autorul face abstracție de cei mai bine de 100 de ani de ocupație țaristă, la care se adaugă

încă 40 de ani de ocupație sovietică, de sub care, la acel moment, se putea ieși prin declarația de independență, or, URSS-ul ar fi acceptat mai degrabă o Republică Moldova nou formată, decât o recunoaștere a unei Românii mai mari, care să cuprindă și teritoriul de peste Nistru. Și astăzi, independența Republicii Moldova este văzută de antiromâni/proruși drept o asigurare, o garanție a nerealizării unirii, iar de adepții unirii – drept o „dezrobire" de sub ocupația și influența rusă.

Prin urmare, chiar dacă lingviștii români din Basarabia, adepți ai adevărului științific, erau persecutați și supuși represaliilor de după război, fiind constrânși de regimul sovietic, în unele perioade, să se distanțeze de adevăr, numirea unei limbi cu alt nume nu a făcut-o să devină alta: limba literară „moldovenească" a gramaticilor de după al Doilea Război Mondial se identifică cu limba literară română, printr-o consimilitudine perfectă a metalimbajului lingvistic și a coincidenței deloc accidentale a sistemelor fonetice, lexicale și gramaticale. Confirmare a celor enunțate mai sus sunt gramaticile lui Nicolae Corlăteanu, ale lui Silviu Berejan. În „Limba moldovenească. Partea I" (Corlăteanu, 1959), Nicolae Corlăteanu afirmă că limba literară a RSSM este limba literară moldovenească, „limba națională a norodului moldovenesc", aducând drept exemple unități lexicale ale limbii literare versus formele diferite ale limbii vorbite pe care le înregistrează și în lucrarea „Limba moldovenească literară contemporană. Lexicologia" editată în 1982. În ultima lucrare menționată, autorul abordează **etimologia** unor termeni, demonstrând proveniența latină sau greacă a acestora: *lexic* > gr. „lexikon", *vocabular* > lat. „vocabulum" (*ibidem*, p. 3); sau mold. *vers* > lat. „verso", mold. *văr* > lat. „verus", mold. *rău* > lat. „rees", mold. *bătrân* > betranu > lat. „veteranus" (*ibidem*, p. 78), mold. *în* > lat. „in", mold. *înainte* > lat. „in-ab-ante", mold. *împlu* > lat. „impleo", mold. *sân* > lat. „sinus", mold. *urî* > lat. „horrire" ș.a. (*ibidem*, p. 72). În cadrul limbii, autorul diferențiază dialectele, graiurile, argourile, jargoanele, însă „cel mai însemnat dintre aspectele sau variantele funcționale ale unei limbi naționale este limba literară" (*ibidem*, p. 23), care are un caracter supradialectal, multifuncțional și polivalent. Prin urmare, N. Corlăteanu consideră că **limba literară** este o variantă funcțională a limbii naționale, dar care are totuși un caracter supradialectal, fiind unica variantă care dispune de norme literare – „totalitate de mijloace fonetice, gramaticale și lexicale folosite în mod regulat în limba dată, recomandate de gramatici, dicționare și confirmate de autoritatea scriitorilor de vază" (*ibidem*, p. 25). O constatare a autorului ține de faptul că limba literară nu dispune de particularitățile fonetice specifice graiurilor „moldovenești": consonantele labiale *p, b, m* nu se palatalizează, literare considerându-se formele: *picior, copil, bine, vrabie, miere, nimic*, iar formele *chișior, tișior, cior; copchil; ghine, biine; vraghie; n'ere; n'ică* sunt forme dialectale, locale. Astfel, eliminând fonetismele și grafia cu alfabet chirilic, nu găsim nicio diferență între unitățile

lexicale ale limbii literare de pe teritoriul basarabean din 1982 și limba literară română de peste Prut.

„Gramatica limbii moldovenești. Fonetica. Morfologia" editată în 1970 de către S. Berejan, A. Dîrul și alții, implementează prevederile *Hotărârii nr. 201* (1967), semnată de către „A. Diordița, Președintele Sovetului Miniștrilor al RSS Moldovenești și L. Diacenko, Cârmuitorul Treburilor Sovetului Miniștrilor al RSS Moldovenești", **despre introducerea literei „ж" (gi) în alfabetul limbii moldovenești,** pentru „redarea mai exactă a sunetului «dj»" din 17 mai 1967, care, pe lângă noile norme ortografice și ortoepice, urma „să asigure până la 1 ianuarie 1968 toate tipografiile ziarelor și revistelor cu șriftul necesar, precum și să rezolve toate problemele tehnice legate de trecerea la noile norme ortografice", să introducă în claviatura mașinilor de dactilografiat noua literă și să „oblige ministerele și instituțiile de stat" să se conformeze noilor norme. Elaborarea acestei hotărâri, precum și introducerea semnului grafic nou este o repercusiune a Congresului al III-lea al Uniunii Scriitorilor din octombrie 1965, când s-a cerut revenirea la grafia latină, solicitare de drept, care, din păcate, avea să mai aștepte până în 1989. În acest sens, Gheorghe Negru consideră că „o dată cu introducerea africatei «G», (…) se obține, de facto, înlocuirea definitivă a «limbii moldovenești», inventată la Tiraspol și impusă de armata sovietică și N.K.V.D., cu limba română, folosită până la ocupația sovietică. (…) Încetul cu încetul, «ocupanta» – «limba moldovenească literară» – a cedat terenul stăpânei de drept – limbii române literare, ce s-a impus în mod firesc, natural, prin voința purtătorilor ei. «Limba moldovenească literară» a rămas să existe doar în denumire" (Negru, 2000, p. 44).

Așadar, litera **ж (g)** se atestă chiar din prefață, în lexemele: *ложикэ* = logică, *морфолоӂия* = morfologia, precum și în textul propriu-zis al gramaticii: *ӂингаше* = gingașe (6), *раӂет* = raget (7), formă învechită a cuvântului „răget", *ӂям* = geam (14), *дражи* = dragi (36) ș.a. Analizând metalimbajul lingvistic al manualului, constatăm identitatea perfectă a acestuia cu cel al limbii române de peste Prut, ale cărei norme le găsim fixate într-un manual editat în aceeași perioadă la București, și anume „Morfologia structurală a limbii române" de V. Guțu Romalo din 1968 (Guțu Romalo, 1968), precum clasificarea părților de vorbire în *flexibile* și *neflexibile*, coincidența denominației părților de vorbire: *substantiv, adjectiv, articol, pronume, numeral, verb, adverb, prepoziție, conjuncție* și *interjecție*, cu excepția *particulei* care încă se mai păstrează în gramaticile de la Chișinău, identitatea sistemelor fonetic, lexical și gramatical. Noțiunile de bază ale morfologiei, prezentarea claselor lexico-gramaticale, a flexionării și a funcțiilor sintactice ale acestora, organizarea paradigmatică a categoriilor gramaticale, precum și mijloacele de realizare a flexiunii sunt identice cu cele ale limbii române, cu unele mici excepții. Prin urmare, gramatica limbii române de

astăzi distinge 5 moduri ale verbului: *indicativ (învață), conjunctiv (să învețe), condițional-optativ (ar învăța), prezumtiv (va fi învățând)* și *imperativ (învață!)*, care se regăsesc și în gramatica limbii moldovenești din 1970: *indicativ, conjunctiv, condițional, potențial* și *imperativ.* Observăm că doar modul prezumtiv apare cu alt termen – *potențial*, însă exprimând în ambele gramatici o acțiune simultană cu momentul vorbirii sau o acțiune posterioară momentului vorbirii și formându-se de la viitorul indicativ al verbului auxiliar „a fi" și gerunziul verbului de conjugat. Drept model de conjugare, autorii gramaticii din 1970, propun: *vei fi aşteptând, va fi zis* ș.a. (Berejan, 1970, p. 179), particularitățile de conjugare fiind identice cu cele ale gramaticii de astăzi. Formele nepredicative ale verbului sunt identice: infinitivul, participiul, supinul și gerunziul, cu o mică diferență fonetică în cazul gerunziului – *жерундиул* = gerundiul, sunetul „gi" fiind grafic reprezentat prin noua literă **ж**.

Analizând corpusul materialului faptic, bineînțeles lecturăm nu doar scriitori sovietici sau fraze clișeizate, ideologice, care trebuiau să se regăsească în mod obligatoriu, ci găsim secvențe sau versuri excerptate din unele lucrări ale scriitorilor clasici și nu numai: M. Eminescu, A. Mateevici, I. Creangă, A. Russo, G. Meniuc, A. Lupan, care demonstrează că cenzura și controlul riguros ale textului conform „idealurilor" sovietice se atenuează treptat.

După 1989, tot intelectualii basarabeni sunt cei care, într-o perioadă zbuciumată, au dat frica la o parte, găsind curajul să lupte pentru restabilirea adevărului științific, să restituie în drepturi limba română pe teritoriul basarabean, organizând o serie de manifestări, foruri, în cadrul cărora s-au luat în discuție, cu probe și argumente incontestabile și edificatoare, esențialitatea repunerii în „capul mesei" a limbii noastre și a denumirii corecte a acesteia – limba română. În 1994, este organizat, la Iași și la Chișinău (de către Societatea de Științe Filologice din România, în colaborare cu Filiala Iași a Societății, Universitatea „Al. I. Cuza", Institutul de Filologie Română „A. Philippide" din Iași, Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Chișinău), Congresul al V-lea al Filologilor Români, o parte dintre documentele acestuia fiind expuse în numărul 3 al revistei „Limba română" apărută în 1994 (*Limba română,* 1994), drept răspuns la adoptarea noii Constituții, în iulie 1994, în al cărei articol al 13-lea este menționat că limba „moldovenească" este limba de stat a Republicii Moldova. În cadrul acestui congres, au participat filologi din Republica Moldova și România, precum Eugeniu Coșeriu, Ion Coteanu, Silviu Berejan, Dumitru Irimia, Nicolae Corlăteanu, Anatol Ciobanu, Teodor Cotelnic, Mioara Avram, Ion Hangiu, Stelian Dumistrăcel ș.a., și a fost aprobată o *Rezoluție* care prevedea, printre altele, următoarele:

„I. – Se va înainta Parlamentului Republicii Moldova Apelul prin care se afirmă necesitatea respectării adevărului științific privind istoria și esența limbii române:

Limba română este unica reprezentantă actuală a latinității orientale, oriunde ar fi întrebuințată ca limbă de stat, limbă de cultură, limbă de comunicare, își are fixată identitatea, definitiv, printr-o singură denumire: **limba română** *și are un singur alfabet în măsură să-i exprime esența și să-i asigure funcționarea în condiții optime: alfabetul latin.* (…)

II. – Se cere abrogarea Hotărârii din 17 februarie 1993 a Academiei Române privind revenirea la **â** și **sunt** în grafia limbii române." (*idem*, p. 4).

Un alt eveniment semnificativ este Conferința științifică „Limba română este numele corect al limbii noastre", care s-a desfășurat la 20-21 iulie 1995, la Chișinău, prin care participanții – filologi, istorici, filosofi, juriști, reprezentanți ai intelectualității basarabene, precum și unii lingviști din Ucraina, Federația Rusă – au susținut comunicări și au insistat asupra unor argumente arhicunoscute, însă mereu valabile pentru a restabili adevărul științific și a fixa în articolul 13 al Constituției Republicii Moldova denumirea limbii noastre oficiale – limba română, amintind că „revizuirea legislației lingvistice și amânarea termenului de atestare a gradului de cunoaștere a limbii de stat, lichidarea Departamentului de Stat al Limbilor, impunerea glotonimului «limbă moldovenească» au prejudiciat serios extinderea ariei de funcționare a limbii oficiale" (*Limba română*, 1995, p. 7), iar „(…) pe parcursul întregii istorii moldovenii au conștientizat că sunt parte componentă a poporului român și că limba lor maternă e româna" *(idem*).

Așadar, anume eforturile comune ale lingviștilor, ale pedagogilor, ale oamenilor de cultură ș.a. au „călit" limba română din Basarabia, care sub orice „veșmânt" s-ar fi aflat, al „moldovenismului" sau al bilingvismului, a dăinuit, predându-se astăzi în școli și în universități. Evident, așa cum remarcă și Eugenia Bojoga, „traseul limbii române în acești 30 de ani a fost unul sinuos și complicat, deoarece autoritățile din Republica Moldova nu au dat dovadă de consecvență și coerență în implementarea legislației lingvistice adoptate în 1989" (Bojoga, 2020, p. 74). Avitaminoza lingvistică a acestora lasă încă deschis conflictul, unii moldoveni mai pendulând între fals și adevăr.

Sperăm totuși să punem punctul, iar adevărul științific să triumfe, limba română fiind trecută sub denumirea corectă și în articolul 13 din Constituția Republicii Moldova.

Referințe bibliografice:

1. BEREJAN, S., DÎRUL, A. *Gramatica limbii moldovenești. Fonetica. Morfologia*. Chișinău: Editura Lumina, 1970, 227 p.

2. BEREJAN, S. *Itinerar sociolingvistic*. Chişinău: Elan Poligraf, 2007, 240 p. ISBN 978- 9975-66-023-5.

3. BOJOGA, E. *Trei decenii de limbă română în Republica Moldova* [online]. În: *România în spaţiul euroatlantic: interferenţe culturale şi lingvistice*. Ed.: Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim (coord.), Bucureşti: Tracus Arte, 2020, p. 73-90. ISBN 978-606-023-221-6. Disponibil: http://www.philippide.ro/Romania%20in%20spatiul%20euroatlantic%202019/BOJOGA%20Eugenia.pdf [citat 23.05.2022].

4. CIOBANU, A. *Limba română în învățământul din Republica Moldova*. În: *Limba română. Congresul al V-lea al Filologilor Români.* 4-9 iunie 1994. Rapoarte. Comunicări. Acte. Documente. Nr. 3 (15). Iași – Chișinău: Tipografia Editurii „Universul", 1994, p. 57-74. Disponibil: https://limbaromana.md/arhiva/Nr.%203,%201994.pdf . [citat 15.06.2022].

5. CIOBANU, A. *Eroziunea conştiinţei naţionale a românilor moldoveni* [online]. În: *Limba română este patria mea. Studii. Comunicări. Documente*. Ediţia a II-a. Chișinău: Casa Limbii Române, 2007, p. 61-67. Disponibil: https://limbaromana.md/carte/d11.pdf [citat 15.06.2022].

6. CORLĂTEANU, N. G. *Limba moldovenească. Partea I. Lexicologia, fonetica, morfologia. Manual pentru clasele VIII-IX*. Chișinău: Editura Pedagogică de Stat a RSS Moldovenești „Școala Sovietică", 1959, 234 p.

7. DÎRUL, A., EȚCU, I. *Cum a fost impusă denumirea „limbă moldovenească" la est de Prut*. În: *Limba română. Ediție specială. Conferința științifică „Limba română este numele corect al limbii noastre"*, Chișinău, 20-21 iulie 1995. Nr. 4 (22). Chișinău: Tipografia Editurii „Universul", 1995, p. 33-36. ISSN 0235-9111. Disponibil: https://limbaromana.md/arhiva/Nr.%204,%201995.pdf [citat 02.03.2022].

8. GUȚU-ROMALO, V. *Morfologia structurală a limbii române (substantiv, adjectiv, verb)*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, 358 p.

9. HANGANU, A. *Limba de stat și știința limbii în Republica Moldova* [online]. În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societăţii durabile de mâine*. Ediția 4, 28-29 septembrie 2021, Chișinău. Iași – Chișinău, 2021, p. 38-45. ISSN: 2558 – 894X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38-45_12.pdf [citat în 27.06.2022].

10. *Limba română. Congresul al V-lea al Filologilor Români. 4-9 iunie 1994. Rapoarte. Comunicări. Acte. Documente* [online]. Nr. 3 (15). Iași – Chișinău: Tipografia Editurii „Universul", 4-9 iunie 1994, 160 p. Disponibil: https://limbaromana.md/arhiva/Nr.%203,%201994.pdf [citat 09.04.2022].

11. *Limba română. Conferința științifică „Limba română este numele corect al limbii noastre"*. Nr. 4 (22) [online]. Chișinău: Tipografia Editurii „Universul", 20-21 iulie 1995, 143 p. ISSN 0235-9111. Disponibil: https://limbaromana.md/arhiva/Nr.%203,%201994.pdf [citat 09.04.2022].

12. MÂNDÂCANU, V. *Veşmântul fiinţei noastre*. În: *Situația sociolingvistică din R.S.S.M. reflectată în presa periodică (1987-1989)*, vol. I, partea 1. Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Lingvistică. Resp. de ed.: BEREJAN, S., BOCHMANN, K., BOTNARCIUC, V. ș.a. Chișinău: Concernul PRESA, 1999, p. 157-181. ISBN 9975-944-33-7.

13. MOLDOVAN, P. P. *Moldovenii în istorie*. Chișinău: Poligraf-Service, 1993, 180 p. ISBN 5-85268-165-2.

14. NEGRU, Gh. *Politica etnolingvistică în R.S.S. Moldovenească*. Chișinău: Prut Internațional, 2000, 132 p. ISBN 9975-69-100-5.

15. NUȚĂ, I. *Adepți ai existenței „limbii moldovenești”*. În: *Zargidava. Revistă de istorie*. Nr. V. Bacău: Editura Conexiuni, 2006, p. 133-146. ISBN 973-85193-0-6.

16. VINTILĂ-RĂDULESCU, I. *Limba moldovenească și limba română* [online]. În: *Limba Română*. Nr. 6-10, anul XIII, 2003, p. 113-118. Disponibil: http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A20901/pdf [citat 19.09.2019].

Notă: Articol elaborat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.01 *Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul integrării europene*.